

ВИКЛИКИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Ірина Синявська ©

Директор Департаменту науково-освітнього
забезпечення АПВ та розвитку сільських територій
Міністерства аграрної політики та продовольства України

ВИХОВНА РОБОТА В АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Євроінтеграція вищої освіти сьогодні асоціюється, перш за все, з Болонським процесом, у який нині залучено 46 європейських країн, у тому числі й Україну. В умовах глобалізації підписання Болонської декларації 1999 року стало логічним і передбачуваним кроком. Крім того, впливові міжнародні організації підтримують ідеї процесу та сприяють його реалізації.

Безперечно, створення єдиного Простору європейської вищої освіти має ряд очевидних переваг. Проте, слід зазначити, що зміцнюючи взаємозв'язки та покращуючи взаєморозуміння між різними освітніми системами, важливо не втратити власну національну ідентичність та народну самобутність. Ще більша увага має приділятися цьому аспекту, якщо мова йде про аграрну освіту. Порівняльний аналіз агропромислових комплексів країн світу свідчить, що у зв'язку з різними природно-кліматичними умовами та відмінним геостратегічним положенням для конкретних країн, міжнародний досвід варто переймати обережно й виважено, враховуючи унікальні особливості тієї чи іншої природно-кліматичної зони та зберігаючи власну неповторність.

У вищій школі поширенню правильного позиціонування національної державності і формуванню соціально активної позиції серед студентства сприяє цілеспрямоване проведення виховних заходів. Аграрні вищі навчальні заклади України мають можливість брати участь у виховних заходах Міністерства аграрної політики та продовольства України, перебуваючи під його егідою. Всеукраїнський фестиваль художньої творчості серед колективів вищих навчальних закладів Міністерства аграрної політики та продовольства України "Софіївські зорі", конкурси "Гуртожиток — наш дім" і "Студент року", проведення щорічних зльотів іменних стипендіатів та відмінників навчання "Лідери АПК ХХІ століття", "Школи молодого лідера" — це неповний перелік заходів, які спрямовані, передусім, на виховання людських і професійних

якостей у сільській молоді. Це цілеспрямована робота, яка має кінцеву мету – виховання гуманної особистості з небуденним стилем мислення, яка здатна швидко адаптуватися в нових умовах й оперативно приймати зважені рішення.

До речі, це і є центральна ідея Болонського процесу. Не зважаючи на те, що в Болонській декларації цей постулат ніде не прописано, через десятиліття по тому відбулися динамічні зміни в концептуально-ціннісній схемі Болоньї. Відповідно до Левенського комюніке (його підписання у 2009 році вважається другим етапом Болонського процесу), інтеграція в Європейський освітянський простір має бути спрямована на підготовку фахівців, що гармонійно поєднують високий професіоналізм з гуманістичним способом мислення та поведінки [4].

Євроінтеграція вищої освіти неможлива без модифікацій у методології виховання. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні в XXI столітті та в Законі України «Про освіту» акцентується увага на посиленні гуманітарної складової освіти, головною метою якої є розвиток національно-свідомої особистості.

Сучасний державотворчий процес складний і суперечливий. Нові реалії, динаміка економічного життя, глибокі зміни у політиці й ідеології диктують вищій школі готувати професіоналів, які би діяли в інтересах прогресивного розвитку нашого суспільства, а не навпаки. Глибокі знання власної історії, культури сприяють піднесенню рівня національної свідомості, усуненню ганебного манкурства¹, національного нігілізму. Нехтування вивченням своєї історії неприпустиме. Про це говорять в Україні та за її межами. Так, у рамках нещодавньої українсько-голландської зустрічі, що відбулася в Міністерстві аграрної політики та продовольства України, освітяни з голландського коледжу "De Groene Campus" висловили захоплення на рахунок традиції прищеплювати студентам українських аграрних вишів історичну пам'ять: "У Нідерландах ми не приділяємо так багато уваги вивченню історії, але рівняючись на Україну, ми спробуємо більше піклуватися про збереження своїх глибоких коренів", – говорить партнер коледжу і директор нідерландської компанії Holland Rosetta Фредеріка Вогель.

Національне виховання має бути невід'ємною компонентою навчально-виховного процесу. За визначенням М.Грушевського, таке виховання цінне тим, що відповідає інтересам народу [3]. Виховання у вищій школі, передусім, має на меті формування високого рівня національної свідомості – не просто теоретичного усвідомлення процесів національного відродження, а готовності людини практично брати участь в розбудові незалежної української держави (це і є справжній патріотизм не на словах, а на ділі).

Формуванню чеснот у молоді людини має передувати аналіз підвалин, на яких будується конкретна професія. Це стосується і студентів-аграріїв. Існують різні підходи до вироблення стратегічної освіти у відповідності до економічних можливостей і національних традицій. Залучення до аграрної науки і праці породжує у студента унікальне уявлення щодо існуючого світу. У

¹ Манкурство - це забуття своїх глибоких коренів, втрата патріотизму, заперечення своєї власної національності.

власній праці аграрій споглядає свою матеріальну сутність. Але час професіоналів, які знають лише свою галузь, минув, і тепер, в інформаційному світі ідеалом виховання й освіти стає фахівець, який разом з високою професійною кваліфікацією, є освіченим в галузі літератури, історії, філософії. Працюючи в різних куточках земної кулі, молода людина не повинна втрачати своєї національної приналежності і має бути підготовленою до прийняття і національного, що можливо лише завдяки високій гуманітарній освіченості.

Для успішного національного позиціонування України у сучасній системі координат світової економічної спільноти експерти вважають стратегічною концепцію розвитку агропромислового сектору, який зараз переходить на інноваційний рівень розвитку, інтегруючи в собі три ланки аграрної України: агробізнес, аграрну науку та освіту. Аграрна галузь – перспективна наукоємка експортноорієнтована галузь української економіки. Вона ж потребує якісно підготовлених фахівців з високим рівнем володіння компетенціями, відповідним кваліфікаційним рівнем, які швидко і конструктивно реагують на виклики сьогодення, не забуваючи про етично-моральну сторону під час прийняття важливих рішень. Аграрні навчальні заклади, у зв'язку з цим, повинні закласти в пріоритети виховної роботи зі студентами розвиток гуманістичної системи цінностей і формування позитивної картини світу. Російський дослідник Болонського процесу В.І. Байденко пише: "Якими б важливими не були університети з точки зору забезпечення економічного добробуту (...), вони не можуть розглядатися просто як "фабрики" з виробництва науки, техніки...і фахівців. Університети не можна розглядати як інститути, вільні від цінностей. Ті цінності й етичні стандарти, якими вони керуються, допоможуть у формуванні морального устрою суспільства. Тому недостатньо наслідувати високі моральні засади на рівні риторики. Дуже важливо, щоб таких стандартів дотримувалися і впроваджували в життя в кожному аспекті роботи вищого навчального закладу" [2].

Глобалізація й інтернаціоналізація освіти призводить до зростання впливу на суспільний лад різних факторів міжнародного значення: приміром, економіко-політичні зв'язки, культурно-інформаційний обмін тощо. Життя вимагає інтелектуально розвиненої особистості, базовим компонентом духовного світу якої будуть саме фундаментальні знання й здатність до самоосвіти в умовах інформаційного суспільства. Як підкреслює академік В.П. Андрущенко, вища школа покликана формувати інтелект нації [1]. Нові засади Болонського процесу стверджують, що вищі навчальні заклади мають повний інструментарій для того, щоб виховати ще й духовність.

Центральна ідея, що лежить в основі глобалізації освіти, полягає в тому, що низку проблем неможливо адекватно оцінити та вивчити на рівні національної держави, тобто на рівні окремої країни і її міжнародних відносин з іншими країнами. Натомість їх варто формулювати з точки зору глобальних процесів. Важливо розуміти і якісно оцінювати ту міру проникнення, у межах якої глобалізація виступає як процес творення. Людство отримало великі можливості для різкого стрибка у своєму розвитку, для поліпшення якості

освіти, професійного розвитку і приватного життя всіх людей, без виключення. Але щоб це відбулося, треба будувати економіку на засадах рівності і справедливості, коли вони основні в стосунках між людьми і державами. На жаль, ринково-грошові принципи, що стали сьогодні єдиним регулятором всіх відносин, аморальні по своїй суті.

У цьому зв'язку, навчально-виховна робота в контексті сучасного розуміння Болонського процесу та євроінтеграції аграрної освіти має зосереджуватися на питаннях забезпечення навчальному закладу серйозного морально-етичного підґрунтя при розробці навчальних програм і наукових досліджень. На гуманістичних засадах має формуватися весь виховний процес у вишах: від актуальних проблем студентського самоврядування до профорієнтаційної роботи та формування механізмів працевлаштування випускників.

У нашій державі культура і освіта повинні стати найефективнішим ідеологічним чинником, здатним відродити і самоідентифікувати націю. Любов до рідної землі, добро, співчуття і співпереживання, милосердя допоможе нам не просто виживати, а й жити, творити, виховувати молоде покоління, яке зараз перебуває у кризовій ситуації. Вирішувати назрілі проблеми треба зараз, щоб дати шанс поколінню молодих людей перетворити життя на краще.

Література

1. Андрущенко В. Основні тенденції розвитку вищої освіти на рубежі століть // Вища освіта України. — 2001. — № 1. — С 11—17.
2. Байденко В. И. Гуманистическая направленность подлинных болонских реформ / В. И. Байденко // Высш. образование в России. — 2009. - № 10. — С. 116.
3. Грушевський М. Історія України – Руські твори в XI томах і XII книгах Київ, наукова думка 1995 р.
4. The Bologna Process 2020 – The European Higher Education Area in the new decade. Communique of the Conference of European Ministers Responsible for Higher Education. Leuven and Louvain-la-Neuve, 28–29 April 2009 // Высшее образование в России. 2009. № 7. С. 156–162.